№ 30. 1863.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Dingsdag 10 Maart.

KLEEUWENS EN ZOON GOES BOEKHANDEL

Editie van maandag avond 8 ure.

AANBESTEDING.

Op vrijdag, den 13 maart 1863, des voormiddags ten 10 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den commissaris des konings in de provincie Zeeland, of bij zijne afwezigheid, door een der leden van de gedeputeerde staten, en in bijzijn van den hoofdingenieur van den waterstaat, in het 1e district, aan het lokaal van het provinciaal bestuur, te Middelburg, worden aanbesteed:

Het verlengen en met steen bezetten van vier rijshoofden op het strand bij de Oude Hoeve, aan de noordwestzijde van Schouwen.

Deze aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het bestek ligt ter lezing aan het lokaal van het ministerie van binnenlandsche zaken, aan dat van het provinciaal bestuur van Zeeland, te Middelburg, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de bestekken van waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende den 7en en 4en dag vóór de besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn aan het bureau van den hoofdingenieur van den waterstaat jhr. J. R. T. Ortt, te Middelburg, en bij den ingenieur jhr. A. O. van den Santheuvel, te Zierikzee.

's Gravenhage, 20 februarij 1863.

Namens den minister van binnenlandsche zaken,
De secretaris-generaal,
J. SCHRÖDER.

BINNENLAND.

Middelburg 9 maart.

Het doet ons genoegen te kunnen melden dat het berigt in ons vorig nommer opgenomen, volgens 't welk de keelziekte, angina diphteritica, zich ook alhier zou hebben vertoond, niet bevestigd wordt.

Volgens eene mededeeling, welke wij aan den sekretaris der plaatselijke kommissie van geneeskundig toevoorzigt verschuldigd zijn, rust op de geneeskunstoefenaren de verpligting bij het ontstaan van eene besmettelijke ziekte — en eene zoodanige is de genoemde — terstond aangifte daarvan te doen aan de geneeskundige autoriteit, terwijl daarenboven in den laatsten tijd bij herhaling door deze verzocht is om ten opzigte van de diphteritis deze verpligting na te komen.

Daar nu tot heden nog geen enkel geval dier ziekte bij de plaatselijke geneeskundige kommissie is aangegeven en het tevens gebleken is dat er zich ook bij de militaire bezetting geen spoor van vertoond heeft, mogen wij het er voor houden dat onze mededeeling onjuist was.

De beraadslagingen over het wetsontwerp tot regeling van het middelbaar onderwijs zijn heden bij de tweede kamer gevorderd tot art. 20. Het getal landbouwscholen, in het ontwerp op twee bepaald, is tot één verminderd.

De heer W. A. Viruly Verbrugge, nieuw benoemd lid in plaats van den heer I. D. Fransen van de Putte, wiens geloofsbrieven zijn onderzocht en in orde bevonden, heeft heden zitting genomen.

De gemeenteraad alhier zal aanstaanden woensdag, des namiddags ten half twee ure, weder eene openbare zitting houden, ter behandeling der volgende onderwerpen: adres van eenige handeldrijvende ingezetenen, spoorwegwerken in Zeeland; voordragt van burgemeester en wethouders: *a.* aanvraag tot magtiging, art. 121 gemeentewet, *b.* vaststelling der beurtveer-verordening c. a. op Neuzen vice versa.

Bij de kamer van koophandel en fabrieken alhier is ontvangen en voor belangstellenden ter inzage gelegd, een berigt van den makelaar Stange, omtrent den handel van Lubeck gedurende 1862.

Prinses Alexandra van Denemarken is met hare bloedverwanten na een zeetogt, door heerlijk weder begunstigd, in den vroegen morgen van vrijdag te Margate aangekomen, waar zij aanvankelijk is blijven vertoeven. Den volgenden morgen werd de prinses aan boord van het koninklijke stoomjagt gekomplimenteerd door den lord-mayor van Londen vergezeld van verschillende autoriteiten. Kort daarop werd de togt voortgezet onder het bulderen van het geschut van het eskader en de batterijen der verschillende zeeplaatsen. Het onstuimige water veroorloofde ter naauwernood aan de landingsplaats te Gravesend aan te leggen, doch toen men na veel moeite daarin geslaagd was verliet prinses Alexandra aan den arm van haren bruidegom het stoomjagt. Een aantal jeugdige dames stond gereed om aan het vorstelijk paar bouquetten aan te bieden en hun weg met bloemen te bestrooijen. Hulde betuigingen van een aantal autoriteiten volgden andermaal en langs den met eerepoorten en trofeën versierden spoorweg werd ten twee ure het spoorwegstation van Londen bereikt.

Na het gebruiken van eenige ververschingen namen de vorstelijke personen en de autoriteiten die tot den stoet behoorden, in open rijtuigen plaats, en werd de voorgeschreven weg gevolgd door een groot gedeelte der stad, die reeds vroeg in den morgen door eene digt op een gedrongen menigte gevuld was. Een hevige windvlaag en plasregen hadden evenwel velen reeds de wijk doen nemen en de cirkulatie voor de rijtuigen zoo al niet gemakkelijk dan toch mogelijk gemaakt, hoewel men nog de berekening volhoudt dat het getal der nieuwsgierigen die doornat te huis zijn gekomen meer dan twee millioen heeft bedragen. Op een der pleinen was een eereboog opgerigt ter hoogte van zestig voet, welke op zestien korinthische zuilen rustte. De spits was gevormd door de engelsche en deensche wapens, waar naast medaljons met portretten en relief van den prins en de prinses waren aangebragt. Op de kroonlijst waren standbeelden geplaatst van Saxo, bijgenaamd Gramaticus of Longus, deensch geschiedschrijver in de 13e eeuw, van den dichter von Holberg, de Plautus van Denemarken, van den beeldhouwer Thornwaldsen en van den schilder Juel. Daar onder op een transparant werd Brittannia voorgesteld omringd door zeegoden die de prinses naar de oevers van Albion geleiden. De andere zijde van den boog was versierd met zinnebeeldige voorstellingen van de wijsheid en kracht, waarop het portret der Koningin rustte omringd door vier standbeelden van den roem.

Versieringen in den geest van de hierboven beschrevene waren talrijk en ook aan andere ontbrak het geenszins. Aan de rivierzijde was de stad niet te herkennen, en vertoonde zij een schouwspel waarvan de luister niet weinig verhoogd werd door het onbeschrijfelijk aantal met vlaggen getooide schepen. Van sommige openbare gebouwen was de opsiering zeer karakteristiek.

De gevel van Mansion house, het verblijf van de lord-mayor was geheel met roodlaken behangen waarop de portretten en relief van het vorstelijk bruidspaar, door bloemen omgeven, bevestigd waren. Onder de zuilenrij was een estrade voor 400 personen opgerigt. De echtgenoot van den lord-mayor die daar had plaats genomen trad op het bogenblik dat de prinses voorbij trok met een aantal jonge meisjes voorwaarts om haar een bouquet aan te bieden.

Voor plaatsen aan de vensters in de voornaamste straten zijn fabelachtige prijzen besteed. De eigenaar van een huis in Piccadilly had zijne eerste verdieping voor 200 pond sterling afgestaan en verhuurde het overige van zijne woning voor 450 pond. Een ander, in St. Pauls churchyard, ontving voor het bedrag der plaatsen aan zijne vensters 950 pond.

Het geschenk 't welk het jeugdig paar van wege de stad Londen zal worden aangeboden bestaat in een fluweelen beurs gevuld met 10.000 pond sterling.

Het halssieraad aan de prinses Alexandra van Denemarken geschonken bestaat uit niet minder dan 2000 briljanten en 118 parelen, van welke haar vader, prins Christiaan, de twee grootsten in het afgeloopen jaar op de wereldtentoonstelling te Londen heeft doen koopen, waar zij door een londensch juwelier met den beroemden Koh i-noor waren geëxposeerd. Het aan dit sieraad hangende geëmaljeerde kruis is eene getrouwe kopie van het kruis der koningin Dagmar en verschilt van het orgineel slechts daarin, dat de geëmaljeerde zijde van het bovenkruis geopend kan worden, waardoor de in de binnenste holle ruimte van het kruis liggende relikwiën, zijnde een splinter van het kruis van Christus en een lapje van het relikwiën-kastje van koning Knud (den heilige van Odensee) en schutspatroon, van Denemarken, zigtbaar worden.

Onderscheidene vorstelijke personen waren in de laatste dagen te Windsor aangekomen, o. a. de hertogin van Brabant en de graaf van Vlaanderen, de hertog van Saksen Coburg, de prins van Leiningen, prins Frederik van Hessen en de hertog van Glucksburg. Keizer Napoleon zal alleen door den franschen gezant bij het huwelijk vertegenwoordigd worden.

Aan lektuur over de plegtigheden zal het overigens in de eerste dagen niet ontbreken. The times zou heden ochtend zijne lezers zes en negentig kolommen aanbieden, waarin de ontvangst der prinses, hare landing te Gravesend, de optogt in de hoofdstad, de aankomst te Windsor enz. met de meeste uitvoerigheid zal beschreven zijn. Sommige dagbladen zullen met gouden letters gedrukt worden en The illustrated London news zal een buitengewoon nommer uitgeven, waarin alles wat op het vorstelijk huwelijk betrekking heeft zal zijn opgenomen. Eene beschrijving der toiletten tot in de geringste bijzonderheden zal niet vergeten worden.

Van de plegtigheid der huwelijks voltrekking te Windsor zal op last der koningin door den heer Frith eene schilderij worden gemaakt, waarvan gravures in den handel zullen worden gebragt. Het regt om tot dat einde van de schilderij eene afteekening te nemen wordt met 5,000 pond betaald. Vermoedelijk is dit de hoogste prijs welke ooit voor een der voortbrengselen van moderne kunst bedongen is.

De Groninger courant berigt dat, na de waarneming van een meteoor op verschillende plaatsen hier te lande in den avond van den 4 dezer, den volgenden morgen te Veendam een steen is gevonden, dien men als een meteoorsteen beschouwde en die door deskundigen als zoodanig werd herkend. Deze steen is tot nader onderzoek naar Groningen opgezonden.

Zaturdag morgen vertrok de eerste spoortrein langs den nieuwen ijzeren weg van Utrecht naar Amersfoort. Eerst acht dagen geleden — zegt het Utrechtsch dagblad — was men in het bezit gekomen van de laatste stukken gronds voor dit trajekt benoodigd. Deze eerste officiële proeftogt liep op gunstige wijze af en ofschoon slechts door eene hulpmachine getrokken was deze eerste trein binnen het uur te Amersfoort, alwaar hij door het gejuich der bevolking werd begroet, bij welke gelegenheid tevens verschillende blijken van feestvreugde werden gegeven en een dejeuner-dinatoir was aangerigt.

Benoemingen en besluiten.

LEGER. Op verzoek pensioen verleend, ten bedrage van *f* 1065 's jaars, aan den ritmeester van het 2e regement dragonders L. F. Fundter, met toekenning van den rang van majoor.

Benoemd bij het wapen der kavallerie: bij het 1e regement dragonders tot 1en luitenant (naar ouderdom van rang) de 2e luitenant H. G. J. Völcker, van het korps; en bij het 2e regement dragonders tot ritmeester 3e klasse (naar ouderdom van rang) de 1e luitenant S. J. von Huguenin, van het 1e regement dragonders.

Op verzoek eervol ontslag uit Zr. Ms. militaire dienst verleend, met toekenning van pensioen, aan den 1en luitenant-kwartiermeester van het leger in Nederlandsch Indië W. van Baasbank, thans met verlof hier te lande.

MINISTERIËLE DEPARTEMENTEN. Pensioen verleend, ten bedrage van *f* 836 's jaars, aan A. H. van Suchtelen, gewezen kommies bij het ministerie van binnenlandsche zaken.

Op verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend, behoudens aanspraak op pensioen, aan den kommies bij het departement van koloniën S. A. Overgaauw.

BELASTINGEN ENZ. Verplaatst de ontvanger der direkte belastingen en akcijnsen F. C. G. van Motman, van Meeden c. a., naar Ruinen.

Benoemd tot ontvanger der in- en uitgaande regten en akcijnsen te Knalhutte de heer W. M. S. Junius, thans surnumerair der direkte belastingen, in- en uitgaande regten en akcijnsen te Rotterdam.

Kerk- en schoolnieuws.

De heer G. de Bruin Pz., predikant bij de hervormde gemeente te Kattendijke, heeft het beroep naar Oud- en Nieuw-Gastel aangenomen.

— De kerkeraad der nederduitsche hervormde gemeente te Leeuwarden heeft het volgende twaalftal van predikanten opgemaakt: de heeren J. C. Acquoy, te Koog aan de Zaan; M. A. Adriani, te Cothen; J. L. de Boer, te Veendam; C. P. Hofstede de Groot, te Dwingelo; B. ter Haar, te Nijmegen; J. C. Koch, te Wormerveer; J. J. Mazure, te Bennebroek; F. W. Merens, te Vlissingen; F. C. A. Pantekoek, te Schiedam; F. Rauwenhoff, te Zalt-Bommel; M. J. Vorstman, te Enschede, en J. van Witzenburg, te Bergen op Zoom.

Marine en leger.

Ten gevolge van Zr. Ms. besluit van den 5 dezer worden de te Hellevoetsluis liggende schroefstoomschepen der 4e klasse De Dommel en Delfzijl met den eersten april aanstaande in dienst gesteld, met aanvankelijke bestemming naar de West-Indiën, om na een kort verblijf aldaar vervolgens naar Oost-Indië te vertrekken, en het bevel over die schepen opgedragen, over het eerste aan den luitenant ter zee der 1ste klasse R. W. G. Arendsen de Wolff, en over het tweede aan den luitenant ter zee der 1ste klasse N. M. J. Kroef.

Voorts worden met gezegden datum mede op die schroefstoomschepen geplaatst, op De Dommel: de luitenants ter zee 2e klasse W. F. H. Cramer, W. M. Visser en H. Quispel; de officier van gezondheid 2e klasse A. M. Grondhout, en de officier van administratie 3e klasse F. T. Courier dit Dubekart; en op Delfzijl: de luitenants ter zee 2e klasse H. W. Walther, A. J. Visser en A. de Bruijne; de officier van gezondheid 3e klasse M. S. T. Holtzappfel, en de adjunkt-administrateur J. G. Bebelaar. (*Staatscourant.*)

Gemengde berigten.

De Union Bretonne meldt, dat een grondeigenaar der Vendée met drie honden op de jagt was gegaan. Spoedig joegen zij een konijn op en dit dier vlugtte in zijn hol. Een der honden volgde hem daarin zoo diep, dat hij er niet meer uit kon geraken. De beide andere honden begonnen daarop het hol uit te graven, doch vorderden niet genoeg. Des avonds kwamen zij hijgende en bezweet bij hun meester terug, doch zij verwijderden zich weder den volgenden ochtend, om des avonds met bebloede pooten en met zweet en zand bedekt terug te keeren. Den derden avond kwamen de drie honden bij hun meester terug. Het ongelukkige dier, dat bijna drie dagen levend begraven was geweest, was door zijne makkers gered.

— Dezer dagen werd te St. Pöllin een zeer bekende dief, Peter Semrad, die reeds meermalen is veroordeeld, wegens een nieuwen diefstal tot negen maanden gevangenisstraf verwezen. Dit vonnis beviel hem niet. Hij wilde er volstrekt nog eenige maanden bij hebben, omdat na verloop van negen maanden de winter inviel en hij dus genoodzaakt zou zijn op

nieuw te gaan stelen, zonder dat het dan misschien zou uitkomen. Hij deed vervolgens mededeeling van verschillende andere diefstallen, waardoor zijn wensch, indien hij waarheid heeft gesproken, welligt vervuld zal worden.

— Te Tiel is in de vorige week gevankelijk binnengebragt een dertienjarig meisje, hetwelk beschuldigd wordt eene boerenwoning te Est in brand te hebben gestoken, waardoor deze benevens drie koeijen, een paard en eene groote hoeveelheid haver een prooi der vlammen zijn geworden. Zij moet de misdaad reeds hebben beleden onder opgave der volgende reden voor hare handelwijze: zij had, als dienstbode in het afgebrande gebouw, tegenzin in hare dienst gekregen en op die wijze gelegenheid gezocht haar te verlaten.

— Gisteren heeft Jacob Former, te Rotterdam, zijn 104en jaardag gevierd. Hij wandelt nog bijna dagelijks door die stad.

— Als muzikale kuriositeit wordt de uitgave vermeld van een Postzegel-galop. Dit te Londen uitgegeven muziekstuk is versierd met een titelblad waarop 42 verschillende postzegels in kleurendruk zijn afgebeeld.

— Edmond About, de bekende auteur van Tolla, Le roi des montagnes, Les mariages de Paris enz., om niet te spreken van La question romaine, zal zich in het huwelijk begeven met mejufvrouw Denain, dochter eener voormalige aktrice van het Theâtre français, thans de echtgenoot van een bankier te Parijs. De bruidschat der jonge dame bedraagt 500,000 franks, terwijl zij nagenoeg voor gelijke som aan edelgesteenten bezit. De heer About toont niet alleen een zeer bekwaam auteur maar ook een zeer slim en praktisch mensch te zijn; althans hij zorgt in tijds dat hij zijn laatste levensdagen niet zal behoeven door te brengen in het Hospice Dubois, de laatste toevlugt van zoo vele arme letterkundigen.

— Meer dan twee duizend stuks zijn er op de bloemententoonstelling te Haarlem, welke dezer dagen is geopend, ingezonden. Daaronder worden zeer vele hyacinthen van de nieuwste soorten opgemerkt. De tentoonstelling wordt over het geheel zeer geroemd.

— Te Offhan overleed in de vorige week eene weduwe van 103 jaren, die korten tijd vóór haren dood nog zeer gemakkelijk zonder bril kon lezen en schrijven en tamelijk verre wandelingen deed. Op haren honderdsten jaardag had een harer bekenden haar aangeraden dat zij zich van een wandelstok zou bedienen, doch daarop ten antwoord ontvangen: „maar, mijn lieve, dat geeft iemand zulk een oud voorkomen."

— De koning van Beijeren, Maximiliaan I, heeft den hoogleeraar Pettenkofer in staat gesteld om een toestel te doen vervaardigen, op reusachtige schaal ingerigt, om proeven te doen omtrent de ademhaling van menschen en dieren, door hem voor dit wetenschappelijk doel eene som van 7000 gulden te doen ter hand stellen. De ruimte, waarin de mensch of het dier wordt opgesloten, tot het bewerkstelligen dezer merkwaardige proeven bestaat in eene kamer uit ijzerplaten en glas zamengesteld. Elk der zijden dezer kamer is acht voeten lang, terwijl de inhoud 512 kubieke voeten bedraagt. Het vernieuwen en regelen der lucht welke door gazometers gemeten wordt, geschiedt door middel van zuigpompen, welke door een uurwerk in beweging worden gebragt, terwijl de hoeveelheden lucht door een vernuftig middel telkens eene analyse kunnen ondergaan. De voortreffelijkheid van dit toestel is overigens reeds door verschillende proefnemingen voldoende bewezen.

Meteorologische waarnemingen,

gedaan op 's rijks werf te Vlissingen, des middags 12 ure.

Maart 1863.

Datum.	Wind. Rigting.	Wind. Kracht.	Barometer bij 0°.	Thermometer C.	betrekkelijke vochtigheid.	Spanning van den damp.	Regen in 24 u.	Laagste temperat. en verschil met de hoogste.	*Aanmerkingen.*
1	Z.ZW.	8	765.0	6.3	0.82	6.52	0.0	—	held.heij.reg.
2	W.ZW.	8	763.9	10.6	0 84	8.36	0.1	—	ligt bew. heij.
3	ZO.	6	761.9	10.8	0.63	6.40	0.0	—	helder.
4	ZO.	3	756.7	9.4	0.75	7.06	0.0	—	idem.
5	ZW.tZ.	2	756.4	10.8	0.79	7.98	0.0	—	ligt bewolkt.
6	Z. t. O.	6	754.9	10.7	0.81	8.22	0 0	—	bew. buij. reg.
7	Zw.tW.	10	754.4	8.5	0.75	6.65	4.3	—	bewolkt.

Thermometerstand.

7 maart 's morg. 7 u. 45 „ 's midd. 1 u. 50 „ 's av. 11 u. 44 gr.
8 „ 's morg. 7 u. 41 „ 's midd. 1 u. 46 „ 's av. 11 u. 40 gr.
9 „ 's morg. 7 u. 39 „ 's midd. 1 u. 44 gr.

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

Vrijdag heeft de kamer de beraadslagingen voortgezet over het ontwerp van wet tot regeling van het middelbaar onderwijs, en wel in de eerste plaats over art. 1 met de daarop voorgestelde amendementen van de heeren van Heemstra, Wintgens en Kappeyne van de Copello.

De diskussie over dit artikel is eindelijk ten einde gebragt. De heeren van Goltstein en Groen van Prinsterer hebben op nieuw de regeling van het middelbaar onderwijs in het algemeen aan de grondwet getoetst. De eerste zag daarin eene materialistische rigting en ontkende, dat hier te lande minder algemeene beschaving bestond dan elders; het begrip van middelbaar onderwijs was niet behoorlijk gedefiniëerd, want sommige vakken behoorden veeleer tot het lager onderwijs. De heer Groen van Prinsterer besprak op nieuw de uitsluiting der gymnasia; de grondwet liet vrij, dit erkende spreker, maar de minister had in zijne bijdrage tot de grondwets herziening erkend, dat de vrijheid niet aan de gymnasia was verleend, maar alleen voor enkel seminaria die gedachteloos was binnengeslopen.

De heer Heijdenrijck trad in eene beschouwing van de geschiedenis van art. 194 der grondwet, ten betooge dat geen grond tegen deze regeling aan de grondwet kon worden ontleend.

De heer Meylink verklaarde zich vóór het ontwerp in het staats- en volksbelang. Er was geene betere definitie van middelbaar onderwijs gegeven. Alleen in het napoleontische tijdperk bestond geene vrijheid voor de latijnsche scholen waarop twaalf honderdduizend inwoners prijs stelden.

De minister beschouwde het toeschrijven van eene bloot materialistische strekking van dit ontwerp als eene miskenning van den geest daarvan. Hij betoogde dat de grondwet volkomen geëerbiedigd was. Hij had het amendement van den heer Kappeyne van de Copello met welwillendheid onderzocht, omdat het in den geest der wet verbetering wilde brengen. Maar hij ontkende, dat de opnoeming der vakken, waarover het middelbaar onderwijs zich zou uitstrekken, een beter rigtsnoer zou zijn dan het ontwerp. Men kon uit het amendement niet afleiden of staathuishoudkunde, statistiek en andere vakken tot het middelbaar onderwijs behoorden, evenmin als het begrip van onze staats-instellingen.

De heer Kappeyne van de Copello verklaarde geen twistappel te hebben willen opwerpen en daarom liever zijn amendement in te trekken.

Na replieken van den minister en den heer Groen van Prinsterer werd de diskussie gesloten.

Het amendement van den heer van Heemstra wordt verworpen met 53 tegen 13 stemmen.

Vóór de heeren: Kien, Mijer, Tutein Nolthenius, van Goltstein, van Heemstra, Dirks, Lycklama à Nyeholt, van der Veen, Heemskerk Az., Hoekwater, Schimmelpenninck, Hoffman en van Foreest.

Het amendement van den heer Wintgens wordt verworpen met 37 tegen 29 stemmen.

Vóór de heeren: Dirks, van Eck, Begram, van Heiden Reinestijn, Lycklama à Nyeholt, van Bosse, Wintgens, van der Veen, Gevers Deynoot, Heemskerk Az., Hoekwater, Groen van Prinsterer, Wichers, van Asch van Wijk, van Lynden, Godefroi, van Voorthuijzen, Schimmelpenninck, Hoffman, de Brauw, van Foreest, de Lith de Jeude, van der Poel, Kien, Mijer, Tutein Nolthenius, van Goltstein, van Heemstra en Westerhoff.

Art. I. wordt daarop aangenomen met 43 tegen 23 stemmen. Tegen de heeren van Heiden Reinestijn, Lycklama à Nyeholt, van Bosse, Wintgens, van der Veen, Hoekwater, Groen van Prinsterer, van Asch van Wijck, Storm van 's Gravensande, van Lijnden, Godefroi, van Voorthuijzen, Schimmelpenninck, Hoffman, van Foreest, de Lith de Jeude, Kien, Mijer, Tutein Nolthenius, van Goltstein, van Heemstra, Westerhoff en Dirks.

Bij artikel 2. stelde de heer Groen van Prinsterer voor, de laatste alinea aldus te lezen:

„Op de onderwijzers van scholen van overheidswege opgerigt of gesubsidiëerd is van toepassing het tweede lid van art. 23, der wet van den 13 augustus 1857 (Staatsblad no. 103); op de lokalen van alle scholen is van toepassing art. 4 van genoemde wet. De taak in dat artikel aan den schoolopziener opgedragen is hier die van den inspekteur."

De minister achtte dit amendement onnoodig, maar liet de beslissing aan de kamer over. Hij kwam echter op tegen het denkbeeld dat hem stuitte, dat men op eenige scholen zou onderwijzen, hetgeen de begrippen van andersdenkenden kan krenken.

De heeren Groen van Prinsterer en van Nispen van Sevenaer kwamen hier tegen op; de bijzondere school had hare regten en men was er vrij als in zijn eigen huis; daarom was het amendement noodig. De minister antwoordde hierop, dat hij, hoe zeer afkeerig van krenking van andersdenkenden, hier geen ander voorschrift gaf dan met het oog op de openbare school, overeenkomstig art. 23 van de wet op het lager onderwijs.

De heer Dullert meende, dat de grondwet duidelijk sprak en stelde daarom bij amendement voor, de twee laatste alineas te doen vervallen. Dit amendement werd echter bestreden door de heeren van Nispen van Sevenaer, van Heemstra en Godefroi, die van meening waren, dat bij het vervallen der twee laatste alinea's eene bijzondere middelbare school gesubsidiëerd zou kunnen worden, terwijl zij het amendement Groen van Prinsterer ondersteunden, ook om de bedoeling van den minister juist te doen uitkomen.

De heer Mijer had midden in deze diskussie eene motie gedaan om het voorstel van den heer Groen van Prinsterer te doen drukken en de beraadslaging te verdagen, welk voorstel met 46 tegen 17 stemmen werd verworpen.

Ten slotte trok de heer Dullert zijn amendement in en werd dat van den heer Groen van Prinsterer aangenomen met algemeene stemmen, behalve die van den heer Zijlker.

Thans begon eenige voortgang in de diskussie te komen. Bij artikel 7 betoogde de heer Godefroi het nut eener algemeene bepaling op subsidiaire gevangenisstraf.

De minister van justitie zeide een wetsontwerp toe.

Bij art. 11 betoogde de heer van Eck de noodzakelijkheid eener wettelijke regeling van het onderwijs op de inrigtingen voor zee- en landmagt en stelde als amendement voor, achter alinea 1 te voegen: „ten aanzien van welke het middelbaar onderwijs wordt geregeld bij eene nadere wet."

De minister, zijne ambtgenooten wenschende te raadplegen, verzoekt uitstel van behandeling.

Bij art. 12 verklaarde de heer Storm van 's Gravesande zich op nieuw tegen de politechnische school, waarna het artikel werd aangenomen met 39 tegen 26 stemmen.

Artikel 13 werd uitgesteld tot na de afdoening van art. 14.

Alsnu kwam dit artikel in behandeling met het voorgestelde amendement van de heeren Heemskerk Az. en Cool, luidende:

„In elke gemeente, waar de behoefte der bevolking dit vereischt, wordt eene burgerschool, het zij dag- of avondschool, of beide opgerigt.

„De gemeenteraad oordeelt of de behoefte bestaat; indien hij tot de oprigting eener burgerschool besluit, bepaalt hij of deze aan eene school voor lager onderwijs zal worden verbonden, dan wel ingerigt voor hen, die lager onderwijs hebben genoten; ook kan hij bepalen, dat lessen tot herhaling van het op de lagere school geleerde, op de burgerschool zullen worden gegeven.

„Indien de inspekteur van het middelbaar onderwijs, in strijd met het gevoelen van den gemeenteraad, de oprigting eener burgerschool noodzakelijk acht, doet hij daaromtrent verslag aan onzen minister van binnenlandsche zaken en kan die oprigting door ons, na den gemeenteraad en gedeputeerde staten der provincie te hebben gehoord, worden bevolen.

„Bij de beoordeeling der behoefte aan eene burgerschool wordt het bestaan van bijzondere scholen van gelijken aard, al of niet door de gemeente gesubsidiëerd, in aanmerking genomen.

„Het staat den gemeenteraad geheel vrij, meer dan ééne burgerschool op te rigten."

De heer Heemskerk lichtte zijn voorstel toe op grond dat zoo doende de willekeurige bepaling van het zielental zou vervallen en zijn grondwettig bezwaar zou worden opgeheven, dat de algemeene wetgever en de uitvoerende magt gemeentelijke inrigtingen zouden regelen, waarvan de gemeenten de kosten moesten dragen, die reeds in menig opzigt zoo zeer bezwaard waren.

In deze zitting heeft de voorzitter medegedeeld, dat door de afdeelingen der kamer, die vrijdag vóór de zitting de navolgende wetsontwerpen onderzocht hebben 1. tot goedkeuring van een traktaat van handel en vriendschap met de Hawaii-eilanden; 2. tot onteigening van perceelen voor den spoorweg Leeuwarden—Groningen en 3. tot afstand van rijksgrond aan de maatschappij voor spoorwegmaterieël, voor eerstgenoemd wetsontwerp zijn benoemd tot rapporteurs de heeren van Eck, Blussé, van Lijnden, de Lom de Berg en Mijer; voor het tweede wetsontwerp de heeren Wybenga, Hoffman, Reinders, Idserda en Kingma en voor het laatste wetsontwerp de heeren van Asch van Wijck, Dumbar, van Diggelen, Kien en Hoekwater.

Zaturdag zijn de beraadslagingen voortgezet over art. 14 met het daarop voorgesteld amendement van de heeren Heemskerk Az. en Cool.

Die diskussie duurde bijna den geheelen dag. Het amendement werd ondersteund door de heeren van Lijnden, Groen van Prinsterer en ten deele door de heeren van Loghem en de Meester. De twee eersten meenden dat hierdoor beter gewaakt werd voor de onafhankelijkheid en zelfstandigheid der gemeentebesturen. Men legde een dwang aan de gemeenten op hetgeen niet billijk was; indien de minister zoo zeer overtuigd was van de deugdelijkheid zijner beginselen, zouden de gemeenten zelven de behoeften inzien. De heer van Loghem erkende volkomen dat de wetgever bevoegd was dergelijken last aan de gemeenten op te leggen; maar ook het amendement veroorzaakte zekeren dwang. Hij zag echter met genoegen de willekeurige bepaling omtrent het zielental door het amendement vervallen.

De heer de Meester kwam levendig op tegen den financiëlen last, dien men aan de gemeenten wilde opleggen. Hij zou *vóór* het amendement, maar in elk geval *tegen* het artikel stemmen.

De minister bestreed uitvoerig het amendement. Het moest getoetst worden aan het belang der zaak en het stelsel der wet. Er was geen strijd met de grondwet, want ware dit zoo, dan was de wet op het lager onderwijs en andere wetten evenzeer te veroordeelen. De gemeenten zouden in de eerste plaats de vruchten plukken; maar er was een prikkel noodig om de gemeentebesturen niet te doen opzien tegen den financiëlen last. Het belang der zaak eischte dat men de verpligting in het leven riep. De minister ging na, welke gemeenten hier dien last zouden moeten dragen, waaronder voor Zeeland alleen Middelburg en Vlissingen, en hij kwam tot de konklusie dat, zoo middelbaar onderwijs noodig was, dit zou zijn in gemeenten boven 10,000 zielen. De grens was niet willekeurig getrokken, want met het oog op de uitzonderingen moest men niet lager gaan, omdat er in ons land tusschen 9 en 10,000 zielen slechts 5 gemeenten zijn. Liet men de zorg aan de gemeenten over, dan wees de minister op het voorbeeld van Amsterdam, dat nog niets gedaan had voor middelbaar onderwijs. In elke gemeente boven 10,000 zielen waren een tal ambachtslieden en landbouwers in de gelegenheid van middelbaar onderwijs gebruik te maken. De minister kon zich eer met de uitvoering der wet belasten, als het rijk de lasten zou moeten dragen, dan wanneer men alles op losse schroeven stelde. Bovendien zou hier een greep in het stelsel der wet worden gedaan, hetgeen de minister betoogde door op de redaktie en de gevolgen van het amendement te wijzen. Intusschen erkende de minister, dat, indien door partikulieren in de behoefte was voorzien, de gemeenten van den last ontheven konden worden, waartoe hij eene wijziging voordroeg, strekkende om bij de uitzondering, dat indien de gemeenten te uitgebreid waren, om een genoegzaam bezoek van de school te verwachten, te voegen dat de verpligting niet bestond „indien in de behoeften op andere wijze voorzien is."

Het amendement zou in elk geval dwang teweeg brengen, welligt nog grooter dan het ontwerp, want nu zou de inspekteur van het middelbaar onderwijs eigenlijk beslissen.

De voorstellers verdedigden het amendement en bragten daarin, naar aanleiding van de gemaakte opmerkingen, eene wijziging van redaktie.

De heer van Heemstra bestreed insgelijks het amendement, maar hij betoogde, dat het hier een staatsbelang gold en dat men met het oog op den financiëlen nood der gemeenten, dien last niet moest opleggen, die de uitgaven nog zou vermeerderen. Hij stelde na de rede van den minister een amendement voor, strekkende om artikel 14 te lezen:

„In elke gemeente, waar wij het noodig oordeelen, wordt ten minste ééne burgerschool, dag en avondschool of alleen avondschool opgerigt. Zij kan aan eene openbare lagere school verbonden worden."

De minister bestreed ook dit amendement, maar verklaarde, dat hij zich veeleer met de uitvoering der wet kon belasten,

dan bij aanneming van het andere voorstel, indien de kamer besliste dat de staat de kosten moest dragen.

De heeren van Bosse en van Loghem verklaarden zich levendig tegen het amendement van den heer van Heemstra, vooral de laatste, die aantoonde dat de groote gemeenten, die het hier gold, den last konden dragen; dat de bloei der financiën van het rijk afhing van den prijs der indische produkten en dat in den geest van dit voorstel geen schijn van invloed aan de gemeentebesturen zou worden overgelaten, maar alles afhing van de tijdelijke inzigten der regering.

De heer de Meester daarentegen verdedigde het amendement, dat de strekking had om den last van de gemeenten af te wenden, hetgeen noodig was bij de bedoeling der regering om de gemeente akcijnsen op te heffen.

Het amendement van den heer van Heemstra werd verworpen met 46 tegen 16 stemmen.

Vóór de heeren: van Asch van Wijck, Dumbar, van der Veen, van Voorthuyzen, Hoffman, Schimmelpenninck, Begram, de Poorter, van Wintershoven, van Diggelen, Tutein Nolthenius, Blussé, de Meester, van Heemstra, Dirks en Hoekwater.

Het amendement van de heeren Heemskerk Az. en Cool wordt verworpen met 35 tegen 28 stemmen.

Tegen de heeren, Godefroi, Zylker, Heidenryck, Meylinck, Idserda, Luyben, Kappeyne van de Copello, Dullert, Poortman, de Poorter, Hoyinck van Papendrecht, Bots, van Wintershoven, van Diggelen, van der Linden, Kerstens, Heemskerk Bz., de Lom de Berg, van Bosse, van Mulken, Mensonides, Kingma, Blussé, Beens, Cornelis, Guljé, Blom, Gevers Deynoot, van Heukelom, Hugenholtz, van Nispen van Sevenaer, van Kerkwijk, Dumbar, Storm van 's Gravesande en van Eck.

Art. 14 wordt goedgekeurd met 36 tegen 27 stemmen.

Tegen de heeren: van Wintershoven, van Diggelen, Tutein Nolthenius, Cool, Lycklama à Nyeholt, van der Poel, de Meester, van Heemstra, de Lidth de Jeude, Dirks, van Lynden, Heemskerk Az., Mijer, Groen van Prinsterer, van Goltstein, Hoekwater, van Asch van Wyck, van der Veen, Wijbenga, Godefroi, van Voorthuyzen, Hoffman, Schimmelpenninck, van Heiden Reinestein, Begram, van Foreest en de voorzitter.

Artikel 13 werd zonder diskussie aangenomen.

Thans was art. 11, gisteren uitgesteld, aan de orde, waarop de heer van Eck een amendement had voorgesteld, strekkende „om de inrigtingen van middelbaar onderwijs, voor zoo ver de opleiding voor de land- en zeemagt betrof, bij eene nadere wet te regelen."

De minister van marine bestreed dit amendement op grond dat zoodanige wettelijke regeling niet noodzakelijk was.

De heeren van Diggelen en van Mulken voegden zich daarbij, omdat zij zoodanige regeling van die speciale onderwerpen nadeelig achtten, het militair onderwijs speciale eischen had en eene verkeerde inmenging in de bemoeijenissen van de uitvoerende magt zou plaats hebben.

De heeren van Eck en van der Linden verdedigden het voorstel, want het gold inrigtingen van openbaar onderwijs, en indien niet uitdrukkelijk wettelijke regeling voorgeschreven was, zou zij worden uitgesloten. Ten slotte werd het amendement verworpen met 48 tegen 11 stemmen.

Tusschen den heer van Nispen van Sevenaer en den minister van binnenlandsche zaken had nog eene gedachtewisseling plaats over de 3e alinea, houdende dat, bij verschil over de vraag, of eene inrigting tot het lager of middelbaar onderwijs behoorde, door den koning wordt beslist. De heer van Nispen van Sevenaer vroeg of men hierbij het oog had op de geschillen van bestuur, die de raad van state zou behandelen, hetgeen de minister beaamde.

Artikel 11 werd zonder stemming aangenomen en de diskussie verder tot maandag verdaagd.

In deze zitting is een wetsontwerp ingekomen tot nadere regeling van het tijdstip, waarop de nieuwe regterlijke organisatie zal in werking treden (1 september 1864) en bragt de heer Blussé verslag uit over het handelstraktaat met Siam.

Memoriën van beantwoording.

Voorzieningen omtrent het novaal tiendregt van het kroondomein, enz. — Beheer der kroondomeinen.

Uit hoofde van het gunstig onthaal, dat aan deze beide wetsontwerpen in 't algemeen is te beurt gevallen, meent de regering kort te kunnen zijn in haar antwoord op het voorloopig verslag.

Door eene wijziging van art. 1 van ontwerp I heeft de regering haar doel nog duidelijker trachten te omschrijven. Dat doel is, de tiendheffing van het kroondomein zóó af te bakenen, dat het kroondomein de tienden blijft heffen die tot dusverre haar deel hebben geleverd tot de inkomsten van het kroondomein; en dat het kroondomein zich blijft onthouden van de heffing van de zoogenaamde novale tienden, die, al werden ze tot dusverre ook niet werkelijk gevorderd, naar de uitspraken van den hoogen raad zouden moeten geacht worden regtens bij het kroondomein te behooren. Deze wet wil dus niets anders dan bestendiging van den feitelijk aanwezigen toestand.

De beschouwingen over ontwerp II betreffen punten van meer ondergeschikten aard.

Van beide wetten is bij deze memorie een gewijzigd ontwerp overgelegd.

Gemeenteraad van Zierikzee.

Zitting van 4 maart.

Voorzitter de heer Caus. Afwezig de heeren Ochtman, ongesteld, en van der Lek de Clercq.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Voor kennisgeving wordt aangenomen: *a.* de magtiging van gedeputeerde staten, tot het gemeenschappelijk regelen met de gemeenten in Schouwen, van de verbetering der wegen. De voorzitter stelt voor, burgemeester en wethouders te magtigen om met de gemeentebesturen in Schouwen alle voorbereidende maatregelen te nemen, welke kunnen leiden tot het voordragen van een besluit, omtrent de verbetering der wegen in Schouwen; waartoe wordt besloten.

b. dat het suppletoir kohier der hondenbelasting voor 1862 door gedeputeerde staten is goedgekeurd en aan den ontvanger ter invordering uitgereikt; en

c. dat volgens een schrijven van den minister van binnenlandsche zaken het telegraafkantoor in 1862 heeft opgebragt f 1906,67½, en dat bedrag alzoo de door de gemeente gewaarborgde som te boven gaat.

Wordt gunstig beschikt op de adressen van de heeren mr. C. van der Lek de Clercq en M. C. de Crane, tot remissie van hoofdelijken omslag wegens verblijf buiten de gemeente, beiden voor vier maanden.

Wordt gelezen een adres van mejufvrouw de wed. van Kluijve, verzoekende eervol ontslag uit hare betrekking als onderwijzeres eener bijzondere school met 1 april e. k., en eene jaarlijksche gratifikatie van f 50 in plaats der jaarlijksche subsidie van gelijk bedrag. Namens burgemeester en wethouders deelt de voorzitter mede dat er geene termen bestaan om het gevraagd ontslag te verleenen, omdat bij de regeling van het lager onderwijs, volgens de nieuwe wet, adressante niet door den raad is benoemd. Op haar verzoek om eene jaarlijksche gratifikatie, wordt voorgesteld dit van de hand te wijzen, doch haar voor het loopende jaar de geheele toelage van f 50 uit te keeren. De heer van Dongen vindt er bezwaar in om voor één kwartaal, de subsidie van het geheele jaar toe te kennen. De heer Goemans vereenigt zich met het gevoelen van den heer van Dongen. In omvraag gebragt zijnde wordt het voorstel van burgemeester en wethouders aangenomen. Tegen stemden de heeren van Dongen en Goemans.

Wordt besloten tot de openbare verhuring van het geaplaneerde zelkterrein.

De voorzitter stelt in handen der heeren van der Vliet, Landsknegt en Mulock Houwer, een voorstel tot wijziging van het reglement der Vereeniging van arbeiders; idem in handen der heeren van Dongen, Keller en Goemans, de *rekening van den ontvanger der begravenisregten over 1862*, beiden ten fine van rapport.

Overeenkomstig het voorstel van burgemeester en wethouders wordt besloten tot af- en overschrijving eener som van f 10,94 uit den post van onvoorziene uitgaven op dien van kosten der brandweer, begrooting 1862.

Namens de kommissie ad hoc brengt de heer Fokker rapport uit op de rekening van het burger weeshuis over 1861 en op die der kamer van koophandel en fabrieken over 1862, beiden strekkende tot goedkeuring. Dien overeenkomstig wordt besloten.

BUITENLAND.

Algemeen overzigt.

Het telkens weder op den voorgrond treden der poolsche kwestie, in den loop der tijden, doet ons, wanneer wij in de geschiedenis dier ongelukkige natie een blik slaan, eene treffende *overeenkomst opmerken tusschen de houding der europesche natiën* in vroegere tijd en in deze dagen.

Bij elken wanhoopskreet in vroegere jaren door de polen over de russische overheersching aangeheven welke zich in een opstand uitte, zoo rijk aan sombere tooneelen van moord en plundering, was het eerste verschijnsel bij de volken in Europa: heftige verontwaardiging tegen de russische overheerschers. Met de scherpste kleuren werd in redevoeringen en dagbladartikelen de onderdrukking, waardoor die poolsche wanhoopskreet was uitgelokt, afgeschilderd gegispt en door alle natiën — ten minste diegene, welke voor dergelijke indrukken omtrent andere volken vatbaar zijn — werden woorden van sympathie jegens de polen gesproken.

De zelfde fase heeft de poolsche opstand van deze dagen doorleefd. Wij behoeven niet te herinneren hoe het „Laat Polen niet hulpeloos!" in allerlei taal en uitdrukking, in allerlei vorm en kleur werd uitgesproken, hoe allerlei volksmanifestatiën en meetings met onwederstaanbaren aandrang zich verhieven tot de regeringen ter ondersteuning van het telkens ter nedergeworpen slagtoffer der russen, hetwelk toch niet wil sterven, van de onvernietigbare nationaliteit, welke zich ondanks elke poging weder opheft en maar niet feitelijk kan worden uitgewischt van de kaart der europesche nationaliteiten.

Wanneer wij nu wederom een blik werpen in het verleden van Polen, dan zien wij hoe op deze eerste fase eene tweede volgde waarin de regeringen, daartoe genoopt door de opgewondene menigte, raadzaam oordeelden die eerste opwelling van volkssympathie niet te ignoreren en derhalve eenige woorden van medelijden te uiten en daardoor eenige verwachting voor de toekomst in te boezemen.

De poolsche kwestie onzer dagen bevindt zich thans in deze fase; wij herinneren ons hoe in Engeland, Frankrijk en andere landen de staatsligchamen in redevoeringen vol enthusiasme voor de polen tegen het russisch systeem te velde trokken en de ministers in meer of mindere mate met deze redevoeringen instemden en verwachting deden ontstaan op diplomatieke tusschenkomst, terwijl overigens het incident des verdrags tusschen Pruissen en Rusland — welke eerste mogendheid in 1831 evenzeer Ruslands bondgenoot was — dit alles deed vergezeld gaan van eenige scherpe veroordeelingen ten opzigte van Pruissens houding.

Zelfs de voor sommigen zoo buitengewone neutraliteit van Oostenrijk, hetwelk toch insgelijks bij een opstand der polen aan gevaren bloot staat, is geheel in overeenstemming met de houding, in vroegere jaren door die mogendheid aangenomen. In dien tijd zou Oostenrijk evenééns gaarne de herstelling van Polen gezien hebben, om als bolwerk te dienen tegen Ruslands streven om zijn grondgebied uit te breiden, al mogt daar tegenover ook de vestiging van eene fransch-gezinde natie staan, welke met Frankrijk zelven zou zamenwerken om invloed te verkrijgen in Duitschland.

De derde fase waarin het poolsch vraagstuk in vroegeren tijd zich vertoonde was de voortduring der hardnekkige en wanhopige worsteling tegen de russen onder de algemeene beschouwingen der mogendheden over de schandelijke verdeeling van Polen en onder betuigingen van medelijden. Het eind was telkens dat de teruggeslagene infanterie-drommen, door versche legerscharen vervangen, er in slaagden om de opstandelingen te verdelgen, waarop eene algemeene wraakoefening volgde, welke de publieke opinie in Europa — reeds weder met een ander vraagstuk van den dag bezig — met treurend oog aanschouwde, om overigens de poolsche ballingen weder overal met eene voorkomendheid te ontvangen, gelijk dit in de laatste jaren gebruikelijk was.

De poolsche kwestie rolde daarop als de steen van Sisyphus in vergetelheid terug, tot dat zij eenigen tijd later weder te voorschijn kwam.

Zal ook de tegenwoordige opstand der polen deze laatste fase doorleven? Wij moeten daarop het antwoord schuldig blijven, maar met een blik op de geschiedenis meenen wij te mogen beweren dat Polen niet zal ophouden zich tegen Rusland te verzetten, zoo lang het daarvan niet zal afgescheiden zijn en eene volledige autonomie herkregen hebben.

Wat de laatste berigten van het tooneel des opstands zelven betreft, deze zijn zoo schromelijk verward dat het onmogelijk is de waarheid te ontdekken omtrent den uitslag der verschillende gevechten onder Langiewicz en Mieroslawski tegen de russen geleverd. Men mag echter uit het voortdurend oprukken van russische versterking naar Polen opmaken dat de opstand aldaar nog verre van krachteloos is, terwijl voor dergelijke bewering insgelijks het vertrek van vele polen naar het kamp der opstandelingen pleiten kan. Het schijnt dat ook Menotti, de zoon van Garibaldi, over Bern naar Polen is vertrokken.

Terwijl wij het weinig overig staatkundig nieuws, ons heden aangebragt, wegens plaatsgebrek hier kortelijk wenschen zamen te vatten, daarbij met stilzwijgen de voortdurende slechte geruchten omtrent het mexikaansch expeditie-leger en de tegenstrijdige mededeelingen omtrent eene gezamen*lijke diplomatieke interventie* van Frankrijk, Engeland en Oostenrijk bij het russisch goevernement voorbijgaande, stippen wij aan dat La patrie de senaatsdebatten omtrent de petitiën ten gunste van Polen nog niet zoo nabij waant als het ongeduldig verlangen van sommigen dit wil doen voorkomen.

Als de twee belangrijkste feiten van den dag beschouwen wij overigens den intogt van prinses Alexandra te Londen, waaromtrent wij naar het „binnenland" verwijzen, terwijl het ander bedoeld feit het berucht pruissisch-russisch verdrag betreft. De fransche Moniteur bevat namelijk het berigt dat de russische troepen, in het vervolgen der poolsche opstandelingen slechts „tot aan" de pruissische grenslijn zouden zijn voortgerukt, waaruit het officiëel orgaan zelf afleidt dat de konventie van 8 februarij vernietigd is, of ten minste de bepaling, volgens welke Rusland en Pruissen de opstandelingen tot over de wederzijdsche grenzen zouden mogen vervolgen.

BOEKBESCHOUWING.

Vertrouwen. — Toespraak gehouden in de koncertzaal te Haarlem door Cd. Busken Huet. Haarlem J. J. Weeveringh, 1863.

Wij zijn niet gewoon preken aan te kondigen en wenschen aan deze gewoonte getrouw te blijven. Wanneer het echter gebeurt dat eene preek het licht ziet, die naar inhoud en vorm niet alleen van de gewone verschilt maar ook in vele gemoederen een geheel eigenaardigen en — naar wij meenen — heilzamen indruk te weeg brengt, dan verlaten wij gaarne den gewonen weg om onze lezers op zulk een liefelijke bloem opmerkzaam te maken. Waarschijnlijk zal aan enkelen de toespraak hierboven genoemd reeds bekend zijn. Bij ernstige en nadenkende christenen heeft de naam van Busken Huet een goeden klank, en met hartelijke blijdschap hebben zij door de aankondiging dezer toespraak gezien dat zijn „vertrouwen" niet beschaamd is geworden. De man, wiens stem zoo velen tot de godsdienst in geest en waarheid opriep kan weer spreken, *weer spreken met den ouden klem en zijne* woorden, ook indien wij ze slechts door de drukkunst vernemen, vallen diep in het hart en verlevendigen den geest.

Er is in de preken van Huet iets zeer eigenaardigs, zij gelijken volstrekt niet op die konventionele godsdienstige verhandelingen waaraan onze letterkunde — helaas — zoo rijk is. De preken van Huet zijn „toespraken," wier eerste kenmerk is, dat zij ons den zuiveren afdruk geven van 's mans geest.

Huet transigeert niet. Hij spreekt zijne overtuiging uit gelijk hij zelf die voedt, en schikt of plooit zich niet naar de denkwijze of naar de vatbaarheid zijner hoorders. Hierdoor wordt hij voor velen — zou hij het zelf niet gaarne erkennen? — onverstaanbaar. Maar hierdoor ontstaat desgelijks ligtelijk eene zekere vrees voor den „betreden weg" van welke wij Huet niet geheel kunnen vrij pleiten. Hij zoekt bijpaden, somtijds alleen *ter wille* der bijpaden en vermoeit en ergert hierdoor zijnen volger noodeloos.

Dit laatste is bij een man als Huet te betreuren en door de kritiek voortdurend met ernst aan te wijzen.

Ook in de toespraak die wij hier aankondigen.

Met blijdschap namen wij haar op en het voorberigt maakte ons hart open voor een woord van krachtige opwekking. Maar de rede zelve deed reeds bij het begin ons gevoel onaangenaam aan. Waarom in *deze* toespraak dat min of meer dorre betoog, dat strijdvoeren tegen Paulus hetwelk toch niets meer dan een ijdel schermutselen blijkt te zijn?

Bij een man van zoo veel talent achten wij dit gebrek aan eenvoudigheid — hetwelk misschien wel uit vrees om niet eenvoudig genoeg te zijn voortkomt — zeer betreurenswaardig.

En toch bevelen wij de toespraak aan allen die van het geloof des harten tot de godsdienst in geest en waarheid willen opklimmen met warmte aan. Indien er in een dagblad plaats voor ware zouden wij overschrijven wat de 29ste bladzijde

ons te lezen geeft, maar kunnen toch niet nalaten om het slot der rede onzen lezers mede te deelen.

„Ik geloof in God den vader: deze kindertaal welt uit dieper bron dan zelfs de vriendschap of de liefde. Zij vertegenwoordigt een heiliger aandoening, stamelt van eene ondoorgrondelijker verborgenheid, en wijst op eene toekomst die verder reikt dan de *grenzen* of de snoeren der aarde. Somtijds is er heldenmoed noodig om deze kinderlijke klanken na te spreken, en geenszins altoos is die taal enkel zoetheid of teederheid. Doch al komt bij wijlen onze geheele inwendige mensch, door de smart vaneen gereten, door de wanhoop verstomd, weerbarstig *of onstuimig* tegen haar op, toch is zij de uitdrukking van het leven onzes levens; van die kern en ziel van ons bestaan die ook dan nog zullen voortduren, wanneer dierbare vrienden onze ligchamen zullen hebben te rusten gelegd in de schaduw van het kerkhof."

ZEETIJDINGEN.

Heden is van Hull aangekomen het schoonerschip *Catharina Elisabeth*, gez. J. Pander, met klipzout voor de zoutziederij van de wed. A. Boudewijnse.

HANDELSBERIGTEN.

Meekrapprijzen.

ROTTERDAM *9 maart. Bij eene lustelooze markt is heden* weinig gedaan. De prijzen bleven onveranderd.

Graanmarkten enz.

AMSTERDAM 9 maart. Tarwe en gerst onveranderd. Raapolie op zes weken f 53½. Lijnolie op zes weken f 44½.

ROTTERDAM 9 maart. Tarwe, rogge, wit zaad, erwten, bruine- en witteboonen, alles 20 cent lager.

AXEL 7 maart. Tarwe f 8,85 a f 9,35; Rogge f 6,25 a f 6,55; Wintergerst f 5,40 a f 5,60; Zomer dito f 4,95 a f 5,25; Haver f 3.— a f 3,25; Paardenboonen f 5,90 a f 6,05; Duivenboonen f 6,35 a f 6,55; Bruineboonen f 6,55 a f 7,45; Groene erwten f 6,55 a f 6,75; Gele dito f 6,30 a f 6,55; Graauwe dito f 5,60 a f 6,35; Boekweit f 5,40 a f 5,60.

Prijzen van effekten.

Amsterdam 9 maart.

Nederland.	Certifik. Werkelijke schuld	2½ pct.	63⅜
	dito Nationale dito	3 „	—
	dito dito dito	4 „	99⅝
	Aand. Handelmaatschappij	4½ „	140⅝
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5 „	104⅝
	Certifik. Hope & co.	4 „	76¼
	dito dito 1855, 6de serie	5 „	90¼
	dito	6 „	—
	Aand. spoorweg		199¾
	Leening 1860	4½ „	91
Polen.	Schatkistobligatien	4 „	—
Spanje.	Obligatien	2 „	46⅜
	dito binnenlandsch	3 „	50
	Certifik. coupons bewijzen		—
	Krediet instelling		—
Oostenrijk.	Obligatien *Weener metalliek*	5 „	61
	dito amsterdamsche	5 „	80⅜
	dito nationale	5 „	66
	dito 1847/1852	2½ „	31⅛
	Bank aktien	3 „	820
Belgie.	Certifikaten bij Rothschild	2½ „	—
Portugal.	Obligatien	3 „	46¾
	dito nieuwe	3 „	45⅞
Grenada.	dito		—
Venezuela.	dito	2½ „	23⅜
Illinois.	dito	7 „	77
Mexiko.	dito	3 „	30½

Londen 7 maart. ten 12 ure. Consols 92⅝.

Weenen 7 maart. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. 75,40.

Parijs 7 maart. (*slotpr.*) 4½ pct. *compt.* —,— 3 pct. 69,85.

Coupons en losbare obligatien.

AMSTERDAM 5 maart. Metalliek f 24,47½; Napels. f —,—; Diverse engelsche in £ f 11,67½; Engelsche Port. f 11,67½; Fransche f 55,50; Belgische f 55,56¼; Pruissische f 34,37½; Spaansche piasters f —,—; Spaansche coupons per fr. f —,—; Hamburger Russen f 33,37½; Russische in zilveren roebels f 34,50; Poolsche in fl. f 26,50; Nationale metalliek f 28,05; Dollars f —,—.

ADVERTENTIEN.

Heden beviel van eene DOCHTER C. W. VAN OOIJEN, geliefde Echtgenoot van

Middelburg, J. F. A. VAN BREDA.
den 8 Maart 1863.

Eenige kennisgeving.

Heden overleed alhier, in den ouderdom van 76 jaren, de WelEerw. Zeer Gel. Heer H. M. BOUVIN, in leven Emeritus Predikant.

Middelburg, den 4 Maart 1863.

Eenige kennisgeving.

Heden overleed, *tot diepe droefheid zijner* Kinderen en Behuwdkinderen, in den ouderdom van 66 jaren, de Heer D. J. VAN DER HORST SERLÉ, Notaris alhier.

Uit aller naam,
D. J. VAN DER HORST SERLÉ JR.
Middelburg, 5 Maart 1863.

Heden overleed alhier, na een langdurig en zeer smartelijk doch geduldig lijden, onze geliefde en beminde Vader en Behuwdvader, de Heer JACOB KAKEBEEKE, in den zeer hoogen ouderdom van 89 jaren.

Goes, Uit aller naam,
5 Maart 1863. G. H. KAKEBEEKE.

Voor bijzondere en algemeene kennisgeving.

Heden kregen wij het berigt dat onze waardige Vader, Mr. H. W. TIJDEMAN, Em. Hoogleeraar, te Leyden is overleden, in den ouderdom van 85 jaren.

St. Laurens, J. H. CALKOEN.
den 7 Maart 1863. C. J. CALKOEN,— TIJDEMAN.

Eenige kennisgeving.

Heden overleed ten mijnen huize onze geliefde Zuster en Behuwdzuster, Mejufvrouw MARIA ADRIANA LE CLERCQ, Weduwe den Heer J. DE KOSTER, in den ouderdom van 58 jaren.

Middelburg, Namens Broeders en Zusters,
den 8 Maart 1863. J. H. LE CLERCQ.

Algemeene kennisgeving.

MAATSCHAPPIJ TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

DEPARTEMENT MIDDELBURG.

Vergadering op Woensdag den 11 Maart 1863, des avonds ten zeven ure.

SPREKER de Heer **PERK**, uit DORDRECHT.

INTRODUCTIE VOOR DAMES.

De Secretaris,
NAGTGLAS.

ALGEMEENE FRIESCHE LEVENSVERZEKERING-MAATSCHAPPIJ, GEVESTIGD TE LEEUWARDEN.

Commissarissen en Directeuren van de **Algemeene Friesche Levensverzekering-Maatschappij**, gevestigd te **Leeuwarden**, voldoende aan art. 57 van het Reglement, brengen bij deze ter kennis van de Deelhebbers:

1. Dat de door Directeuren geleverde Rekening en Verantwoording over het *administratie-jaar* 1862, *door* de bij art. 55 des Reglements voorgeschreven algemeene Vergadering is opgenomen, goedgekeurd en vastgesteld, sluitende met een batig zaldo van *f* 106,396.52
bestaande in:
a. Inschrijving op het Grootboek der Nationale Werkelijke Schuld, à 2½ pct., *groot nominaal f 65,000, vertegenwoordigende de daarvoor uitgegeven som van f* 39,761.87½
b. Vier Obligatien à *f* 1000 der zelfde schuld, representerende eene som van „ 2.577.50
c. Vier beleggingen op Hypotheek, onder ongebouwde Eigendommen, van meer dan de dubbele waarde dan de er onder gevestigde sommen, te zamen „ 53,500.—
d. Aan Kontanten, bij Directeuren en Agenten in kas „ 10,557.14½
Te zamen . . . *f* 106.396.52.
2. Dat de toestand dezer Maatschappij steeds bloeijende blijft, tellende zij, bij het einde van 1862, 42,016 Deelnemers, terwijl zij in den loop van dat jaar met 6942 is vermeerderd, niettegenstaande er wegens 756 overlijdensgevallen uitkeeringen hebben plaats gehad.
3. Dat al de stukken en bescheiden, de Rekening en Verantwoording betreffende, van heden af tot en met den 30 dezer, dagelijks, uitgezonderd Zondagen, van 's morgens 9 tot 's namiddags 1 uur, ter inzage liggen voor de Deelhebbers, ten Kantore van Directeuren, letter F no. 25, *Deinumer Zuipmarkt*; alsmede dat een extract uit bovengenoemde Rekening, gedurende dien tijd, bij de Agenten der Maatschappij ter inzage voor de Deelhebbers berustende is.
4. Dat de aftredende Commissaris, de Heer E. BLOEMBERGEN, weder herkozen is.

Commissarissen achten het overbodig deze Maatschappij *bijzonderlijk aan te bevelen, daar zij, ten gevolge van de steeds* gunstige uitkomsten, hoe langer zoo meer de aandacht van het Publiekt trekt; zij kunnen evenwel niet voorbij de belangstellenden dáárop opmerkzaam te maken, dat het Reglement der Maatschappij door den Koning is goedgekeurd, aangezien, zoowel hierdoor als door een naauwgezet beheer, hetwelk onder hun toezigt plaats heeft, zij zich te verheugen *heeft over eene goede werking.*

Directeuren maken ten slotte bekend dat, ten gevolge van wijzigingen in het Reglement, waarop des Konings goedkeuring reeds gevraagd is, die men op goede gronden meent spoedig te kunnen inwachten, voortaan tersto[nd] bij de Maatschappij kan worden deelgenomen van af *f* 1000; alsmede dat Kinderen van af drie maanden oud als Deelnemers worden toegelaten, en eindelijk dat voor Kinderen van af drie jaren oud bij overlijden de volle uitkeering plaats heeft, en niet zoo als bij vele Fondsen dit eerst met 18jarigen ouderdom geschiedt.

Leeuwarden, de 4 Maart 1863.

Commissarissen:	Directeuren:
J. H. BEUCKER ANDREÆ.	J. S. SPOELSTRA.
M. S. DE WAL.	J. OOSTERHOFF Wz.
D. ZEPER.	
E. BLOEMBERGEN.	
S. W. TROMP.	

NOTARISHUIS.

VERKOOPING op Dingsdag 17 Maart 1863, van een

NETTEN INBOEDEL.

Nader en breeder te adverteren. Zindelijke Goederen kan men bijbrengen. E. C. HONDIUS.

OPENBARE VERKOOPING door den Notaris WOUTERSEN, Woensdag 1 April 1863, 's avonds 8 ure, in de Bovenzaal van de Societeit DE VERGENOEGING te Middelburg, van een aldaar goed gebouwd en *modern ingerigt*

HUIS, ERF EN VERDERE GEVOLGEN,

thans zijnde een APOTHEEK, overigens tot velerlei gebruik geschikt, in den Langendelft, wijk A no. 93, op *den dag der verkooping*, van 10 tot 4 ure, op vertoon van een kosteloos door genoemden Notaris uit te reiken Bewijs van toegang te bezigtigen. Overigens op uitgezette Kaarten, bij gezegden Notaris verkrijgbaar, nader aangewezen.

De op Zaturdag den 14 Maart aanstaande bepaalde VERKOOPING te **Arnemuiden**, *wordt* **uitgesteld** tot nadere aankondiging.

TE KOOP OF TE HUUR

Eene **BROODBAKKERIJ**, gelegen in het beste gedeelte der Stad Vlissingen. Reflecterenden gelieven zich te adresseren met franco Brieven onder Letter M bij den Boekhandelaar Z. DE BUISONJÉ aldaar.

TE KOOP

Een **DOGCART**, zoo goed als nieuw. Te bevragen Stal *no.* 16, *Latijnsche Schoolstraat*.

MANUFACTUREN.

Op heden onzen **WINKEL** in diverse soorten **Wollen, Zijden, Katoenen** en **Linnen Manufacturen, Kousen, Handschoenen, Garen, Band** *enz. geopend hebbende, en door aanbeveling* van relatiën met de eerste Handelshuizen, tevens voorzien zijnde van eene ruime Collectie **Stalen** van de nieuwste ZIJDEN en andere KLEEDINGSTOFFEN, LAKEN enz., bevelen wij ons minzaam in de gunst onzer geëerde Stad- en Landgenooten aan.

Vlissingen, 9 Maart 1863.

W. J. M. BECKER — VAN KELCKHOVEN.
St. Jacobstraat, G 75.

PETROLEUM en PHOTOGÈNE, GAS-OLIE

van geguarandeerde kwaliteit, verkrijgbaar uit de eerste hand bij

Rotterdam, Maart 1863. E. C. BISSCHOP.

AVIS POUR VOS JARDINS.

M. BALME, horticulteur fleuriste français, a l'honneur de prévenir messieurs les amateurs de fleurs qu'il vient d'arriver ici dans cette ville avec un grand assortiment *de tubercules de fleurs nouveaux pour plaine terre* et pour pots, une quantité d'arbres à fruit remarquable, 200 espèces de grains de fleur.

Son dépôt est situé à l'hôtel Gorinchemsche Veerhuis, pour deux jours seulement.

IN LOSSING zuiver en goed brandende **Kagchel** en **Cuisinière KOLEN.** H. J. DRONKERS.

Een **Kastelein** benoodigd in de Societeit DE EENSGEZINDHEID te Middelburg. — Brieven franco aan het Locaal op de Balans, D no. 5.

Terstond een **Paardenknecht** benoodigd. Adres Schouwvegerssingel wijk Q no 70.

Tegen Mei aanstaande eene **Tweedemeid**, die goed kan Naaijen, Mazen en fijne Wasch opdoen, benoodigd bij Mevrouw VAN CITTERS (Kade).

VEREENIGING TOT BEVORDERING DER TOONKUNST.

Door ongesteldheid van Mevr. LEMMENS-SHERRINGTON zal het CONCERT **geen voortgang hebben.**

De Secretaris,
9 Maart 1863. J. FAK BROUWER.

SCHOUWBURG TE VLISSINGEN.

WELDOEN ZIJ ONS DOEL.

op Vrijdag den 13 Maart 1863

DE EERSTE BRUIDSDAG, Blijspel in twee Bedrijven; HET AVONDUUR, Tooneelspel in een Bedrijf; — DE ENGELSCHE GOEDEREN, Kluchtspel in twee Bedrijven.

Aanvang ten 7 ure.

STOOMBOOTDIENST TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.

Uren van vertrek in Maart.

VAN MIDDELBURG:				VAN ROTTERDAM:			
Dingsdag	10	's morg.	6 ure.	Dingsdag	10	's morg.	9,30
Donderdag	12	„	6	Woensdag	11	„	10,15
Zaturdag	14	„	6,30	Vrijdag	13	„	10,15
Zondag	15	„	7,30	Zondag	15	„	6 ure.
Maandag	16	„	8,30	Maandag	16	„	6
Dingsdag	17	„	9,30	Dingsdag	17	„	7
Donderdag	19	„	11	Woensdag	18	„	7
Zaturdag	21	's midd.	12	Vrijdag	20	„	8,30
Zondag	22	's morg.	6	Zondag	22	„	9,30
Maandag	23	„	6	Maandag	23	„	9,30

SNELPERSDRUK VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.